

XIV-XVII a. ALYTAUS MIESTO GYVENTOJŲ ODONTOLOGIJA

IRENA BALČIŪNIENĖ

Alytus - antroji po Vilniaus Lietuvos viduramžių miesto kraniloginė odontologiškai ištirta serija. XIV-XVIII a. Vilniaus gyventojams buvo charakteringas Vidurio Europos odontologinis tipas su gana ryškiais, tačiau pavieniais kitų odontologinių tipų inkluzais (Česnyš G., Balčiūnienė I. 1988; Бальчюнене И. А. 1987) Dideliam viduramžių miestui, be abejonės, tai normalu. XIV-XVII a. Lietuvos kaimui buvo būdingas Vidurio Europos tipas su labai nedideliais nukrypimais kai kuriuose Rytų Lietuvos kapinyuose.

XIV-XVII a. Alytaus miesto odontologinė medžiaga gana turtinga, ištirtos 586 kaukolės. Remiantis archeologine analize, visa medžiaga suskirstyta į 5 serijas (žr. lentelę). Norėdami nustatyti viduramžių Alytaus gyventojų odontologinį tipą, kitų tipų įtaką, jų pasireiškimo laipsnį ir laiką, panagrinėsime kiekvieno odontologinio požymio "elgesį" nuo XIV iki XVII amžiaus.

Diastema tarp XIV-XVII a. Alytaus gyventojų aptinkama nedažnai (žr. lentelę) ir požymio vidurkis tolygus Pietų ir visos Lietuvos kaimo gyventojų, taip pat ir Vilniaus miesto požymio koncentracijai, išskyrus XVI a. antrosios pusės - XVII a. Alytaus seriją, kur ji pasitaiko dažniau (15,8 %).

Kraudingas apskritai nebūdingas Lietuvos gyventojams. Tai dar kartą įrodė Alytaus medžiaga: šis požymis tebuvo aptiktas vienintelį kartą XIV-XVII a. Alytaus kape be įkapių.

Savotiškai įdomus viršutinio lateralinio kandžio (I^2) redukcijos laipsnis. Palyginti su Pietų Lietuvos, Vilniaus ir apskritai visos Lietuvos ištirta medžiaga, jis yra gana mažas. Tai kiek nukreipia į maturizuoto tipo variantą.

Bet Alytuje, kaip miesto tipo gyvenvietėje, stebėtinai maža aptikta kastuvo pavidalo viršutinių medialiųjų kandžių (I^1), pagal kurių koncentraciją jis prilygsta Lietuvos kaimui, ir tik XV-XVII amžiaus Alytaus serijoje požymis atitinka Pietų Lietuvos vidurkį. Aiškių kastuvo pavidalo I^1 (2 ir 3 balų) kandžių tarp viduramžių Alytaus gyventojų apskritai neaptikta. Žinant, kad ryškūs I^1 kastuvo pavidalo kandžiai būdingi mongolidams ir kad požymis itin stabilus, galima manyti, jog didesnės Rytų odontologinio tipo įtakos, ypač charakteringos kitam rasiniam kamienui, Alytuje nebuvo.

I^2 kastuvo pavidalo pirmo balo kandžių pasitaiko dažnokai, bet trečio neaptikta. Kita vertus, apskritai I^2 kastuvo pavidalo, ypač pirmo balo visada yra daž-

niau, o ir kol kas abejojama paties požymio rasinės diagnostinės vertės tikslumu (Зубов А. А. 1968)

Pirmasis viršutinis krūminis dantis (M^1) išlaiko klasiikinį keturgumburį tipą, išskyrus Alytaus suardytų kapų seriją, kurioje aptikti du 4- tipo dantys. Antrasis viršutinis krūminis dantis (M^2) vidutiniškai redukuotas, tik Alytaus XV-XVII a. serijoje redukcija labai silpna (18,0 %). Priminus dar šioje serijoje silpną I^2 redukcijos pradinę stadiją, dažniau pasitaikančius kastuvo pavidalo I^1 , galima galvoti arba apie maturizuotą Vidurio Europos tipą, arba kito tipo įtaką.

Karabelio gumburėlis XIV-XVII a. Alytaus medžiagoje pasiskirstęs itin įdomiai: suardytų kapų serijoje jo koncentracija labai maža (14,3 %), o XV-XVII a. serijoje jis pasitaiko dažnai (48,1 %), kaip ir tarp dabartinių Lietuvos gyventojų. Taigi, išskyrus XV-XVII a. seriją, Alytaus kraniloginėje medžiagoje Karabelio gumburėlis aptinkamas retokai.

Etninėje odontologijoje labai didelę diagnostinę vertę turi pirmasis apatinis krūminis dantis (M_1). Dažniau pasitaikančių 6- gumburių dantų pastebime XIV-XVII a. suardytų kapų (5,6 %) ir ypač XV-XVII a. Alytaus (7,1 %) kraniloginėse serijose. Taip pat kiek per mažai Vidurio Europos tipui $M_1 + 5$ formos aptikta XVI a. antrosios pusės - XVII a. serijoje (37,5 %) ir XV-XVII a. Alytaus serijoje (35,7 %), nors keturgumburių M_1 trijose serijose apskritai nepasitaikė, o 10,7 %. XV-XVII a. Alytaus serijoje žymi beveik maksimalią Vidurio Europos tipo ribą.

Apatinis antrasis krūminis dantis (M_2) visose Alytaus kraniloginėse serijose gana smarkiai redukuotas. Tai buvo ir tebėra būdinga Lietuvos gyventojams.

Distalinė trigonido ketera XIV-XVII a. Alytaus kaip ir visos Lietuvos medžiagai taip pat svetima netgi istoriniu aspektu (nuo mezolito iki dabartinių gyventojų šio požymio pasitako pavieniai atvejai).

Neįprasta laužtos metakonido raukšlės koncentracija. Dažnai pasitaikantis šis požymis XIV-XVII a. Alytaus suardytuose kapuose (15,4 %) ir ypač XV-XVII a. Alytaus kraniloginėje serijoje (19,0 %) neabejotinai rodo kito tipo (arba šiaurės gracilaus, arba kurio rytų komplekso) įtaką.

Lietuvai apskritai nebūdingi dažnai pasitaikantys t.a.m.i. (tuberculum accessorium mediale internum), o tarp viduramžių Pietų Lietuvos kaimo gyventojų šio požymio apskritai neaptikta. Visiškai kitaip jis pasi-

skirstęs to paties laikotarpio Pietų Lietuvos mieste Alytuje: požymis aptinkamas visose kraniologinėse serijose - XIV a. pabaigos-XVI a. pirmosios pusės serijoje (4,5 %) ir kapuose be įkapių (2,0 %) jo yra kaip įprasta Lietuvoje, o Alytaus XV-XVII a. serijoje pasitaiko dažnai (6,8 %). T.a.m.i. koncentracija XVI a. antrosios pusės-XVII a. serijoje (9,1 %) ir ypač XIV-XVII a. suardytų kapų serijoje (14,3 %) neabejotinai rodo kito tipo, greičiausiai pietų gracilaus, įtaką.

Tarp M_1 metakonido antrosios vagos vietos variantų vyrauja variantas fc, būdingas apskritai kraniologinei Lietuvos medžiagai. Žinant M_1 2 med II nestabilitumą (Бальчюнене И.А. 1985), informatyvesniu požymiu tampa M_1 2 med III variantas. Dėl šio požymio reikia atkreipti dėmesį į Alytaus vėlyvasias serijas - XVI a. antrosios pusės - XVII a. ir XV-XVII a., - kuriose gerokai dažniau pasitaiko 2 med III variantas (25,0 ir 22,2 %). Tokia požymio koncentracija turi tendenciją rodyti rytų komplekso įtaką, nors apie jos intensyvumą iš minimo požymio spręsti negalime.

Neabejotinas rytų komplekso indikatorius yra M^1 1 pa 3, arba lyros, pavidalas. Tačiau šis požymis tiek visos Lietuvos, tiek ir Alytaus kraniologinėms serijoms nebūdingas.

M^2 emalio tarpšaknių nutekėjimų tiek pradinių formų (4 balai), tiek ir ryškių atvejų (5 ir 6 balai) Alytaus medžiagoje pasitaiko vidutiniškai.

Apmąstant visą viduramžių Alytaus kraniologinių serijų odontologinę medžiagą, galima pasakyti, kad vien ankstyvosios serijos (XIV a. pabaigos-XVI a. pirmosios pusės) gyventojai ir XIV-XVII a. Alytaus žmonės, palaidoti be įkapių, priklausė visos Lietuvos kaimo gyventojams būdingam gana švariam Vidurio Europos odontologiniam tipui. Tik Alytaus šių serijų žmonių tipas kiek daugiau maturizuotas, abiejų serijų silpnesnė kramtomojo aparato redukcija (mažiau diastemos, silpnesnė M^2 hipokonuso redukcija, ypač XIV a. pabaigos-XVI a. pirmosios pusės serijoje - 23,1 %). Yra nuomonių (Macchiareli R., Bondioli L. 1986), kad miesto tipo gyvenvietės, kur žmonių tankumas didesnis, ryškesnė kramtomojo aparato redukcija. Mūsų duomenimis, XIV-XVII a. Pietų Lietuvos kaimo gyventojų kramtomojo aparato redukcija buvo silpnesnė, nors didesnei alytiškių kramtomojo aparato redukcijai įtakos galėjo turėti ir gyventojų migracija. Pagaliau labai gaila, bet mes kol kas nežinome ir jotvingių odontologinio tipo.

Alytaus pačios vėlyvosios kraniologinės serijos - XVI a. antrosios pusės-XVII a. - žmonės priklausė Vidurio Europos odontologiniam tipui, tik ne tokiam švariam jo variantui. Labai nežymią kitų tipų priemaišą rodo rečiau pasitaikantys M_1 + 5 pavidalai (37,5 %), dažnesni t.a.m.i. (9,1 %) ir M_1 2 med III (25,0 %).

Gana pastebima kitų tipų įtaka Alytaus odontologinei medžiagai prasideda nuo XV amžiaus. Alytaus kraniologinėje serijoje XV-XVII a. odontologinio tipo nustatyti negalima. Fiksuojama ir rytų, o gal šiaurės gracilaus odontologinio tipo įtaka (didesni procentai I¹ kastuvo pavidalo 1 balo - 13,0%, 6- gumburių (7,1%) ir 4- gumburių (10,7%) M_1 , laužtos metakonido raukšlės - 19,0%, M_1 2 med III - 22,2%). Didesnė t.a.m.i. (6,8 %) ir mažesnė M_1 + 5 pavidalo (35,7 %) koncentracija rodytų pietų gracilaus odontologinio tipo įtaką, o ką reiškia tokia silpna M^2 hipokonuso redukcija (3+ ir 3 balų suma tesudaro 18,0 %), sunku pasakyti.

XIV-XVII a. Alytaus suardytų kapų kraniologinėje serijoje galima pastebėti rytų ir iš dalies pietryčių odontologinių kompleksų įtaką: ją rodo ypač retai pasitaikantys Karabelio gumburėliai (14,3 %) ir dažnai aptinkami 6- gumburiai M_1 (5,6 %), laužta metakonido raukšlė (15,4 %) ir t.a.m.i. (14,3 %). Trys paskutiniai požymiai netipiški lietuvių populiacijai; šioje serijoje ypač pasigendame būdingo Karabelio gumburėlio.

Apskritai XV-XVII a. alytiškių ir XIV-XVII a. Alytaus suardytų kapų žmonių odontologinėje medžiagoje jaučiama kitų odontologinių tipų - tolimesnių kaimynų - įtaka. Tam įtakos galbūt galėjo turėti ir judrusis Nemunas. XIV-XVII a. Alytaus kapų be įkapių serija, nuteikusi ieškoti kokio nors svetimo elemento, pasirodė gana vienalytė. Odontologiškai ji artimiausia Alytaus XIV a. pabaigos-XVI a. I pusės gyventojams, kurių tipas charakteringas Lietuvos vietinių gyventojų odontologiniam tipui.

Išvados: 1. Alytaus XIV a. pabaigos-XVII a. I pusės žmonės priklausė Vidurio Europos odontologiniam tipui, nesiskiriančiam nuo Pietų ir visos Lietuvos kaimo gyventojų odontologinio tipo.

2. XVI a. II pusės-XVII a. Alytaus gyventojams, kaip ir Pietų bei visos Lietuvos žmonėms buvo charakteringas Vidurio Europos odontologinis tipas. Nežymų Pietų odontologinio tipo inkluzą rodytų tik dažnesnis t.a.m.i.

3. XV-XVII a. Alytaus serija nevienalytė ir netelpa į kurio nors odontologinio tipo rėmus. Dažnesni gana "svetimi" Lietuvos gyventojams odontologiniai požymiai rodo tolimesnių, greičiausiai Šiaurės arba Rytų, odontologinių tipų įtaką.

4. XIV-XVII a. Alytaus kapuose be įkapių palaidoti žmonės priklausė charakteringam Pietų ir visos Lietuvos gyventojams Vidurio Lietuvos odontologiniam tipui.

5. Alytaus XIV-XVII a. suardytų kapų serija nevienalytė, odontologinio tipo nustatyti negalima. Jaučiama ryški atėvių - rytų ir iš dalies pietų tolimesnių kaimynų įtaka.

XIV-XVII a. ALYTAUS MIESTO GYVENTOJŲ ODONTOSKOPIJA IR ODONTOGLIFIKA

Laikas	Kraniologinės serijos	Diastema		Kraudingas		I ² redukcija					
		N	%	N	%	N	0	1	2	3	2+3
XIV a. pab.-XVI. a. I p.	Alytus	45	4,4	54	0,0	39	89,7	10,3	0,0	0,0	0,0
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	19	15,8	22	0,0	14	92,9	7,1	0,0	0,0	0,0
XV-XVII a.	Alytus	85	5,9	120	0,0	71	92,9	5,6	1,4	0,0	1,4
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	150	5,3	209	0,5	113	90,3	8,8	0,9	0,0	0,9
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	45	4,4	80	0,0	35	91,4	8,6	0,0	0,0	0,0
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	82	8,5	105	0,0	77	80,5	19,5	0,0	0,0	0,0
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	483	7,9	736	0,4	410	86,6	13,2	0,2	0,0	0,2
XIV-XVIII a.	Vilnius	430	3,0	949	0,1	47	83,0	17,0	0,0	0,0	0,0

Laikas	Kraniologinės serijos	Kastuvo formos I ¹					Kastuvo formos I ²				
		N	1	2	3	2+3	N	1	2	3	2+3
XIV a. pab.-XVI. a. I p.	Alytus	31	3,2	0,0	0,0	0,0	31	35,5	3,2	0,0	3,2
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	9	0,0	0,0	0,0	0,0	8	37,5	0,0	0,0	0,0
XV-XVII a.	Alytus	46	13,0	0,0	0,0	0,0	41	31,7	4,9	0,0	4,9
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	87	2,3	0,0	0,0	0,0	80	26,3	1,3	0,0	1,3
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	29	6,9	0,0	0,0	0,0	29	24,1	3,4	0,0	3,4
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	58	12,1	0,0	0,0	0,0	56	16,1	5,4	1,8	7,1
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	363	6,3	0,3	0,0	0,3	364	17,9	4,9	0,3	5,2
XIV-XVIII a.	Vilnius	36	27,8	0,0	0,0	0,0	41	51,2	2,4	0,0	2,4

Laikas	Kraniologinės serijos	M ¹ hipokonuso redukcija (balais)					M ² hipokonuso redukcija (balais)				
		N	4	4-	3+ ir 3	N	4	4-	3+	3	3+ ir 3
XIV a. pab.-XVI. a. I p.	Alytus	28	100,0	0,0	0,0	26	11,5	65,4	23,1	0,0	23,1
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	12	100,0	0,0	0,0	8	12,5	50,0	37,5	0,0	37,5
XV-XVII a.	Alytus	72	100,0	0,0	0,0	61	11,5	70,5	11,5	6,6	18,0
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	126	100,0	0,0	0,0	93	12,9	58,1	24,7	4,3	29,0
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	52	96,2	3,8	0,0	40	15,0	62,5	17,5	5,0	22,5
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	74	100,0	0,0	0,0	35	17,1	60,0	22,9	0,0	22,9
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	325	96,6	3,4	0,0	193	14,0	55,4	26,9	3,6	30,6
XIV-XVIII a.	Vilnius	398	99,2	0,5	0,3	378	16,7	52,6	26,7	4,0	30,7

Laikas	Kraniologinės serijos	Karabelio gumburėlis M ¹							M ₁ vainiko forma			
		N	0	1	2	3	4	5	2-5	N	6	Y5
XIV a. pab.-XVI. a. I p.	Alytus	12	41,7	25,0	8,3	16,7	0,0	8,3	33,3	12	0,0	0,0
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	9	44,4	22,2	11,1	22,2	0,0	0,0	33,3	8	0,0	12,5
XV-XVII a.	Alytus	27	37,0	14,8	25,9	14,8	3,7	3,7	48,1	28	7,1	32,1
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	60	46,7	21,7	13,3	8,3	1,7	8,3	31,7	59	0,0	33,9
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	21	61,9	23,8	4,8	4,8	0,0	4,8	14,3	18	5,6	22,2
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	-	-	-	-	-	-	-	-	35	5,7	35,7
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	-	-	-	-	-	-	-	-	151	2,6	40,2
XIV-XVIII a.	Vilnius	90	42,2	18,9	17,8	14,4	1,1	5,6	38,9	24	4,2	36,8

Laikas	Kraniologinės serijos	M ₁ vainiko forma							M ₂ vainiko forma	
		+5	x5	5	Y4	+4	x4	4	N	Y5
XIV a. pab.-XVI a. I p.	Alytus	50,0	8,3	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4	0,0
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	37,5	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3	0,0
XV-XVII a.	Alytus	35,7	0,0	82,1	3,6	7,1	0,0	10,7	9	0,0
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	45,8	0,0	96,6	0,0	3,4	0,0	3,4	28	0,0
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	55,6	0,0	94,4	0,0	0,0	0,0	0,0	9	0,0
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	42,9	7,1	85,7	0,0	7,1	0,0	8,6	13	7,7
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	51,5	1,5	93,4	0,8	3,0	0,0	4,0	83	2,4
XIV-XVIII a.	Vilnius	52,6	0,0	91,7	5,3	0,0	0,0	4,2	9	0,0

Laikas	Kraniologinės serijos	M ₂ vainiko forma							
		+5	x5	5	Y4	+4	x4	4	Y3
XIV a. pab.-XVI a. I p.	Alytus	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	0,0	0,0	0,0	0,0	66,7	33,3	100,0	0,0
XV-XVII a.	Alytus	11,1	0,0	11,1	0,0	77,8	11,1	88,9	0,0
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	3,6	0,0	3,6	3,6	67,9	21,4	96,4	0,0
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	0,0	0,0	0,0	0,0	77,8	22,2	100,0	0,0
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	0,0	0,0	7,7	7,7	61,5	15,4	84,6	7,7
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	2,4	6,0	12,0	2,4	61,0	24,4	86,7	1,2
XIV-XVIII a.	Vilnius	0,0	0,0	0,0	0,0	57,1	42,9	100,0	0,0

Laikas	Kraniologinės serijos	Distalinė trigonido ketera		Laužta metakonido raukšlė		T.a.m.i.		M ₁ metakonido antrosios vagos vietos variantai			
		N	%	N	%	N	%	N	II	III	fc
		XIV a. pab.-XVI a. I p.	Alytus	10	0,0	7	0,0	22	4,5	6	0,0
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	8	0,0	7	0,0	11	9,1	4	25,0	25,0	50,0
XV-XVII a.	Alytus	26	0,0	21	19,0	59	6,8	18	33,3	22,2	44,4
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	52	0,0	41	0,0	101	2,0	36	33,3	2,8	63,9
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	18	0,0	13	15,4	28	14,3	9	55,6	11,1	33,3
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	32	0,0	29	0,0	33	0,0	25	32,0	16,0	52,0
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	156	0,0	125	1,6	162	1,2	103	27,2	19,0	53,2
XIV-XVIII a.	Vilnius	19	0,0	16	0,0	102	5,9	10	20,0	30,0	50,0

Laikas	Kraniologinės serijos	M ¹ 1 pa forma				M ² emalio tarpšakinis nutekėjimas (balais)					
		N	1	2	3	N	4	5	6	5+6	
XIV a. pab.-XVI a. I p.	Alytus	5	40,0	60,0	0,0	33	93,9	6,1	0,0	0,0	0,0
XVI a. II p.-XVII a.	Alytus	4	25,0	75,0	0,0	12	83,3	8,3	8,3	0,0	8,3
XV-XVII a.	Alytus	17	47,1	47,1	5,9	88	84,1	10,2	5,7	0,0	5,7
XIV-XVII a.	Alytus (kapai be įkapių)	40	30,0	67,5	2,5	131	86,3	9,2	3,1	1,5	4,6
XIV-XVII a.	Alytus (suardyti kapai)	18	44,4	55,6	0,0	55	85,5	9,1	1,8	3,8	5,5
XIV-XVII a.	Pietų Lietuva (kaimo gyventojai)	37	43,2	54,1	2,7	62	82,3	8,1	6,5	3,2	9,7
XIV-XVII a.	Lietuva (kaimo gyventojai)	41	31,2	63,8	5,0	429	77,6	16,3	5,1	0,9	6,1
XIV-XVIII a.	Vilnius	40	50,0	47,5	2,5	555	78,7	10,6	9,5	1,1	10,6

THE ODONTOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE 14-17TH CENTURY OF THE ALYTUS TOWNSPEOPLE

IRENA BALČIŪNIENĖ

SUMMARY

The study of odontological materials (586 skulls) from the 14th-17th century of Alytus demonstrates heterogeneous type.

The inhabitants of the end of the 14 th - first half of the 16 th cc. represent Central European odontological type as in the case of synchronous rural population.

The inhabitants of the second half of the 16 th - 17 th cc. represent Central European odontological type too. A small influence of the Southern components shows only increase of frequency the inner medial supplementary tubercle (9,1 %).

The series of Alytus of the 15 th - 17 th cc. is heterogeneous. Increase of the odontological traits other people's (the shovel-shaped number 1 degree I^1 - 13,0 %; six cusped M_1 - 7,1 %; four cusped M_1 -

10,7 %; the deflecting wrinkle of the metaconid 19,0 %; M_1 2 med III-22,2 %. Inner medial supplementary tubercle - 6,8 %) shows admixture of the eastern or northern odontological components.

The inhabitants of Alytus of the 14 th - 17 th cc., buried without ceremony, represent Central European odontological type like in rural population of Lithuania.

The series of ruined graves of the 14 th - 17 th cc. from Alytus are heterogeneous. Increase of the six cusped M_1 (5,6 %), the deflecting wrinkle of the metaconid (15,4 %), the inner medial supplementary tubercle (14,3 %) and decrease of Carabelli's cusp (14,3 %) shows admixture of the eastern and southern odontological components.

ОДОНТОЛОГИЯ ЖИТЕЛЕЙ XIV-XVII В.В. ГОРОДА АЛИТУСА

ИРЕНА БАЛЬЧЮНЕНЕ

РЕЗЮМЕ

При исследовании 586 черепов XIV-XVII в.в. города Алитуса установлено:

1. Жители Алитуса серии конца XIV-I половины XVI веков представляют Среднеевропейский одонтологический тип, свойственный одонтологическому типу жителей Южной Литвы и сельскому населению всей Литвы того времени.

2. Жители Алитуса серии XVII века и второй половины XV века представляют Среднеевропейский одонтологический тип. Только увеличение частоты Т.а.м.и. (9,1 %) показывает возможное незначительное влияние Южного одонтологического типа.

3. Жители Алитуса серии XV-XVII в.в. неоднородные. Влияние Северного грацильного одонтологического типа и

восточных компонентов показывает увеличение частоты 6-бугорковых M_1 (7,1 %), коленчатой складки метаконида (19,0 %), Т.а.м.и. (6,8 %).

4. Жители Алитуса XIV-XVII в.в., похороненные без погребальных одеяний, представляют Среднеевропейский одонтологический тип.

5. Серия Алитуса из разрушенных могил XIV-XVII в.в. неоднородна. В пониженных частотах бугорка Карабелли (баллы 2-5 составляют 14,3 %), в увеличенных частотах 6-бугорковых M_1 (5,6 %), коленчатой складки метаконида (15,4 %), Т.а.м.и. (14,3 %) чувствуется влияние восточных и южных компонентов.